

J A A R V E R S L A G

2002

Rijk in het Gooi met natuur om de hoek

GOOIS NATUURRESERVAAT

Het Goois Natuurreservaat wordt gesteund door de Nationale Postcode Loterij.

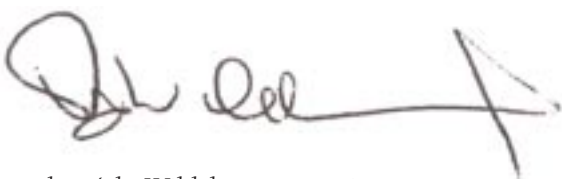
Stichting Gooisch Natuurreservaat Nieuwe Meentweg 2 - Hilversum
Postbus 1001 - 1200 BA Hilversum T (035) 621 45 98 F (035) 623 73 74
gooisnatuurreservaat@gnr.nl www.gnr.nl

Jaarverslag nummer 70. Inderdaad, 2002 was een jubileumjaar voor het Goois Natuurreservaat. In meerdere opzichten, want ook werd ons jarenlang streven naar een Natuurbrug in Zanderij Crailo bekroond.

In het natuurbeschermingsjaar 1995 werd een eerste plan gemaakt voor een ecologische verbinding tussen de centrale heidevelden in het Gooi en het westelijk gelegen Spanderswoud. Concreet ging het om een grondlichaam van de ene rand naar de andere, over de provinciale Naarderweg en de spoorlijn Bussum-Hilversum heen. Zeven jaar later, exact op dezelfde dag dat in 1932 de Stichting Gooisch Natuurreservaat werd opgericht, sloot de inschrijving op de bouw van de ecoducten die hiervoor nodig zijn. Het plan kwam daarmee in uitvoering. Een mooier geschenk voor het jubilerende Goois Natuurreservaat was niet denkbaar.

De realisatie van de Natuurbrug is een publiekprivaat project van enorme omvang. De lengte (800 meter) van het object, feitelijk een natuurgebied, en de kosten van het grondlichaam met ecoducten (13.614.000 euro ofwel 30 miljoen gulden) geven aan dat het hier niet gaat om een faunapassage met een beperkte lokale betekenis, maar om een forse schakel in de Ecologische Hoofd Structuur. Het startschot in december werd dan ook gegeven door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Natuurlijk hebben we in 2002 nog meer werk verzet. Hierna kunt daarover meer lezen.

Dit is mijn laatste jaarverslag als voorzitter van de Stichting Gooisch Natuurreservaat, een organisatie die pal staat voor natuur, landschap en cultuurhistorie, een zeventigjarige die met beide benen in de huidige samenleving staat. Ik ben trots op de organisatie die ik achterlaat.

drs. Ada Wildekamp, voorzitter

KENNISMAKING	6
- Het Goois Landschap	
- Het Goois Natuurreservaat	
WAT ER SPEELDE IN 2002	8
- Natuurbrug	
- Jubileum	
- Beleidsbeïnvloeding	
- Beheer algemeen	
DE TERREINEN IN	12
- Terreinen	
- Recreatievoorzieningen	
- Gebouwen	
DE STICHTING	19
- Statuten	
- Werkorganisatie	
- Kennisvergaring	
- Contacten	
- Financiering	
BIJLAGE	26
1 De mensen van het Goois Natuurreservaat	
2 Grondoverdrachten	

Het Goois Landschap

Het Gooi is het Hollandse deel van de heuvelrug die doorloopt tot de zuidoosthoek van de provincie Utrecht. Het buitengebied van de zes Gooise gemeenten is grotendeels in beheer als natuurterrein. Daardoor grenzen de woonkernen direct aan natuurgebied. Grote landbouwenclaves ontbreken. De 19e-eeuwse agrarische dorpjes zijn tegenwoordig centra van stedelijk gebied. De uitbreiding van de bebouwing heeft vooral plaatsgevonden op de eeuwenoude akkertjes, in het Gooi en genoot. Elders in Holland is weidegrond kenmerkend voor de open ruimten; in het Gooi de heidevelden. De heidevelden zijn het restant van wat eens een uitgestrekt heidelandschap is geweest. Veel van de huidige bossen staan op voormalige heidegrond. Een aanzienlijk deel van het bos in het westelijk deel van het Gooi, grenzend aan de Vechtstreek, maakt deel uit van landgoederen.

Het bos- en heidelandschap van het Gooi kent diverse bijzonderheden, zoals natte bodems met kleine wateren, die op de hoge zandgronden geen vanzelfsprekendheid zijn; verlaten leemkuilen, die bedreigde plantensoorten een standplaats bieden; nagenoeg onbegroeide zandbodem, waar de wind vrij spel heeft; de abrupte overgang van Gooiland naar Gooimeer, uit de tijd dat de Zuiderzee hier aan de heuvelrug knaagde; de ondergrondse waterrug, die in de lager gelegen gebieden zorgt voor constante aanvoer van schoon kwelwater; en het cultuur-

historisch erfgoed als grafheuvels, sporen van de vroege nederzettingen, karrensporen van oude handelsroutes en stenen werktuigen, dat vertelt over duizenden jaren bewoningsgeschiedenis.

Het Goois Natuurreservaat

Oprichting

In 1932 werd de Stichting Gooisch Natuurreservaat opgericht met als doel

- de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en
- aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

Bovenstaande formulering is opgenomen in de statuten en vormt de basis voor het denken en het handelen van de organisatie.

Visie

In de visie van de stichting leveren de waardevolle kenmerken van landschap, natuur en cultureel erfgoed (tezamen het "natuurschoon") een bijdrage aan het welzijn van de mens. Het behoud van deze waarden in het Gooi vindt zij daarom van groot belang voor de bezoekers en bewoners van de streek, voor nu en voor later. Iedereen dient de natuur en het landschap te kunnen ervaren en dient er kennis over te kunnen verkrijgen. De verkregen ervaringen en inzichten zullen leiden tot sympathie voor de natuurbescherming, wat een voorwaarde is voor duurzaam beheer van de terreinen.

De stichting is bovendien van mening dat de voor het Gooi kenmerkende flora en fauna, los van de betekenis voor het welzijn van de mens, recht hebben op voldoende leefruimte van een goede kwaliteit. Om het ecologisch functioneren van natuurterreinen of - op een grotere schaal - de Gooise stuwwallen te kunnen waarborgen, moet over eigendoms- en bestuursgrenzen heen worden gekeken. Uiteindelijk gaat het om het Gooi als deel van de Heuvelrug, als hoge zandgrond tussen Gooimeer, Eemland, Vechtstreek en Noorderpark en als schakel in de ecologische hoofdstructuur van Nederland.

Missie

De stichting heeft van de Gooise gemeenschap de opdracht gekregen voor haar de natuurwaarden, de landschappelijke waarden en de cultuurhistorische waarden van het buitengebied voor toekomstige generaties veilig te stellen. Het is haar taak hiervoor gronden te verwerven en als natuurgebied te beheeren. Daarnaast werkt de stichting aan herstel van aangetaste waarden en aan ontwikkeling van natuurwaarden op bijvoorbeeld cultuurgronden of in voormalige productiebossen.

Als belangenbehartiger van de Gooise natuur wil de stichting de knelpunten die buiten haar bereik liggen oplossen door het beleid van de verantwoordelijke instellingen te beïnvloeden en door mogelijkheden voor samenwerking te benutten. Op deze wijze wil zij de barrières voor flora en fauna overbruggen.

Als gastheer van het reservaat geeft de stichting bezoekers de mogelijkheid op een eigen wijze de terreinen te ervaren, voor zover dat verenigbaar is met de beheeropdracht. Daarnaast wil zij mensen interesseren voor de natuurhistorie en de ecologische betekenis van de terreinen.

participant	deelname	bestuurszetels
Provincie Noord-Holland	25,0%	4
Gemeente Amsterdam	10,0%	2
Gooise gemeenten	65,0%	
Blaricum	(3,0%)	1
Bussum	(10,4%)	2
Hilversum	(27,8%)	4
Huizen	(14,2%)	2
Laren	(3,9%)	1
Naarden	(5,7%)	1
totaal	100%	17

Samenwerkingsverband

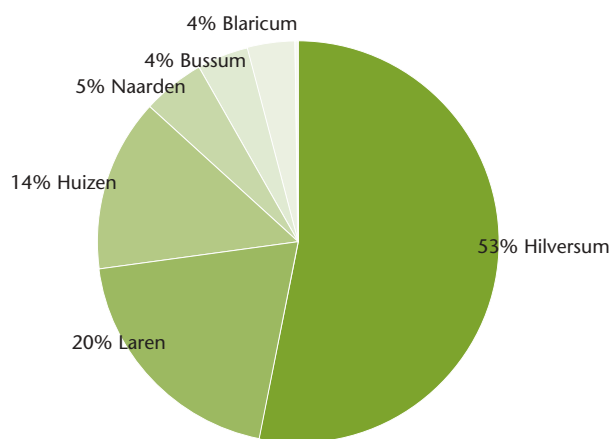
Stichting Gooisch Natuurreservaat is een samenwerkingsverband van de zes Gooise gemeenten, de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord-Holland. Van oudsher bezoeken veel

Amsterdammers het Gooi, reden waarom ook zij in het bestuur vertegenwoordigd zijn.

De participanten zorgen gezamenlijk voor de exploitatiemiddelen van de stichting. Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende gemeenteraden, colleges van B en W, en van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Holland. De zetelverdeling is sinds 1992 niet meer gewijzigd en staat hiernaast weergegeven.

Oppervlak

Ten opzichte van het jaar ervoor is het reservaat iets groter geworden. Enkele percelen konden worden aangekocht en een enkele is geruild (zie bijlage). Het Goois Natuurreservaat is ruim 26 vierkante kilometer groot. Om precies te zijn: 2.664 hectare, 58 are en 60 centiare. Hiervan ligt 6 hectare in de Utrechtse gemeente Eemnes (terrein De Lieberg). Geen bezit van de stichting maar wel door haar beheerd zijn de Groeve Oostermeent in de gemeente Blaricum en het Ericaterrein in de gemeente Huizen.

Verhouding reservaatoppervlak naar gemeente.

Natuurbrug

In mei werd door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij extra geld toegezegd voor de realisering van de Natuurbrug door Zanderij Crailo. Onmiddellijk daarop verklaarde de Stichting Steun Goois Natuurreservaat de nog ontbrekende dekking voor haar rekening te nemen, waarmee de financiering rond was.

Vervolgens hebben de convenantpartners van het project in november een overeenkomst gesloten voor de realisatie en instandhouding van de Natuurbrug. Afsproken werd dat ProRail (voorheen NS Railinfrabeheer) verantwoordelijk is voor de betonnen ecoducten, en de stichting voor het grondlichaam en de inrichting van de natuur op de natuurbrug. In december werd de jarenlange periode van praktische voorbereidingen en fondsenwerving op feestelijke wijze afgesloten. In aanwezigheid van alle bij het project betrokken partners werd door dr. C.P. Veerman, Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, persoonlijk het startsein voor de bouw gegeven.

Jubileum

Zoals de voorzitter in haar voorwoord al vermeldde, bestond het Goois Natuurreservaat op 11 november 70 jaar. Ook de fondswerver Stichting Steun Goois Natuurreservaat had met twaalf en een half jaar een moment om bij stil te staan. Daarbij kwam dat het bestuur juist besloten had tot de bouw van de Natuurbrug. Vanwege deze memorabele gebeurtenissen werd eind december een feestelijke bijeenkomst gehouden voor bestuursleden en medewerkers van beide stichtingen.

Beleidsbeïnvloeding

Omdat het belang van de Gooise natuur niet stopt bij de bevoegdheden van de stichting probeert zij het beleid van de verantwoordelijke overheden te

beïnvloeden. Dat doet zij door zelf met initiatieven te komen en door te reageren op plannen. In 2002 speelden voornamelijk de volgende zaken: het ontwerpstreekplan voor Noord-Holland Zuid, de mogelijke aanwijzing van de Heuvelrug tot Nationaal Landschap en het Tweede Structuurschema voor de Groene Ruimte deel 1.

Streekplan

Op het ontwerp voor het eerste Streekplan Noord-Holland Zuid, dat in 2002 ter visie werd gelegd, is door enkele natuurbeherende organisaties gezamenlijk een algemene reactie geformuleerd. Daarnaast heeft de stichting zelf een aantal specifieke punten onder de aandacht gebracht. Zo is voor tal van locaties in het Gooi bepleit deze op te nemen binnen de groene contour.

De stichting heeft haar zorgen geuit over het feit dat het ontwerpstreekplan aanleg en verbreding van verkeerswegen in het Gooi niet uitsluit. Het blijft overigens onduidelijk wat het antwoord van de provincie is op de toenemende verkeersstromen. Wanneer hiervoor oplossingen noodzakelijk zijn, moeten deze volgens de stichting worden gezocht in samenhang met de bescherming en het herstel van ecologische relaties in het landschap. De landschappelijke inpassing van nieuwe wegen, zoals de provincie beloofde, gaat wat dat betreft niet ver genoeg.

Heuvelrug

In het Tweede Structuurschema Groene Ruimte deel 1 (het ontwerp voor een planologische kernbeslissing) presenteerde het Rijk een nieuw middel voor de bescherming van natuur en landschap: het Provinciaal Landschap. Met de aanwijzing van Provinciale Landschappen (niet te verwarren met de twaalf terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties in de provincies) zouden provincies extra

geld krijgen voor de ontwikkeling van die landschappen. Evenals de provincies Noord-Holland en Utrecht hebben de natuurbeschermingsorganisaties in Noord-Holland en Utrecht gevraagd de gehele Heuvelrug van Huizen tot Rhenen aan te wijzen als (Inter)Provinciaal Landschap. Stichting Gooisch Natuurreservaat, Het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer en Vereniging Natuurmonumenten deden dat bij monde van de Natuur- en Milieufederatie Utrecht, met een gezamenlijke inspraakreactie op het ontwerpstructuurschema. Tevens is aangegeven wat er zoal in het ontwikkelingsprogramma voor de Heuvelrug dient te staan.

In de eerder vermelde reactie op het Streekplan Noord-Holland Zuid heeft de stichting ook aandacht gevraagd voor de mogelijke aanwijzing van de Heuvelrug tot (Inter)Provinciaal of tot Nationaal Landschap. In de projectennota bij het streekplan zou de provincie hiervoor een ontwikkelingsprogramma moeten opnemen. Voor het maken van zo'n programma is het Integraal Gebiedsplan voor het Noordelijk deel van de Heuvelrug, dat op initiatief van Stichting Gooisch Natuurreservaat werd opgesteld en eind 2001 werd gepresenteerd, aanbevolen als bouwsteen.

Tegen het einde van het jaar werd duidelijk dat de Minister van VROM geen Provinciale Landschappen zal aanwijzen. Wel zouden er nieuwe Nationale Landschappen worden ingesteld. Of de Heuvelrug die status kan krijgen is niet bekend.

Beheer algemeen

Al in 1999 is er voor de twaalf beschermde natuurmonumenten in een Gooi nieuw, wettelijk verplicht beheerplan opgesteld voor de periode 1999-2001. Dit plan kreeg de goedkeuring van de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De Nederlandse Stichting Hekvrije Heide echter tekende beroep aan tegen de goedkeuring, omdat de plannen voorzagen in begrazingsbeheer van de Hoorneboegse Heide. De bezwaarprocedure leidde in 2002 tot een uitspraak van Raad van State, waardoor het beheerplan ongewijzigd van kracht kon blijven. Inmiddels was de planperiode verlopen, maar omdat het plan nog actueel was, heeft de Minister besloten de geldingstermijn ervan te ver-

lengen voor de periode 2002-2004. Tegen deze verlenging is door de Nederlandse Stichting Hekvrije Heide opnieuw bezwaar aangetekend.

Heidebeheer

De heidevelden in het Gooi, en elders in het land, zijn restanten uit de tijd dat men van deze gronden meststoffen betrok voor de akkerbouw. Door de grootschalige begrazing door vee (hoofdzakelijk voor de mest), en door de 'oogst' van maaisel en plaggen, konden zich vrijwel alleen dwergstruiken, kruiden en mossen handhaven. Ook ontstonden er volkomen kale plekken, met zandverstuivingen als gevolg. Pas nadat de boeren eind 19de eeuw de heidevelden de rug toekeerden, omdat zij de beschikking kregen over kunstmest, bleven jonge boompjes ook staan. De jaarlingen groeiden uit en het bos won stap voor stap terrein op de heide. Ook werden grote delen 'woeste grond' benut voor de bosbouw.

De natuurbeheerder die de open heidevelden wil behouden om hun specifieke biodiversiteit en als kenmerk van het landschap, moet dus een ant-

woord hebben op het natuurlijke proces van verbossing, en dat is een voortdurend ingrijpen. Herintroductie van grote grazers, zoals schapen en runderen, draagt bij aan het openhouden van het landschap. Daarnaast moet herhaaldelijk bosopslag van berk, den en Amerikaanse vogelkers worden verwijderd. Voor het eerst is hiervoor in 2002 een trekker met sorteergrijs gebruikt. Hiermee konden de boompjes en struiken met wortel en al uit de grond worden gehaald. De Hoorneboegse Heide heeft zo een nagenoeg geheel open landschap teruggekregen. In 2002 heeft de heide ook meer ruimte gekregen door plaatselijk oudere bosopslag te verwijderen.

Voor het behoud van de heide is het ook belangrijk dat struikheide zich verjongt. Om die reden is in 2002 op diverse velden oude struikheide gemaaid. Ook struikheide die door het insect heidehaantje was aangevreten, kreeg deze behandeling. Het is misschien aardig om te weten dat dit bijproduct van het heidebeheer - in 2002 zo'n 7.000 heideballen - gebruikt wordt als strooisel in olifantenverblijven en als dakpanvulling voor traditionele daken in Duitsland.

Sterk vergraste heide, het resultaat van vermessing door aanvoer van nitraat via de lucht, wordt geplagd om de heidevegetatie terug te laten keren. In 2002 zijn geen grootschalige plagwerkzaamheden uitgevoerd, omdat de stichting voor de benodigde subsidie werd uitgeloot. Wel is op diverse plaatsen kleinschalig geplagd. Net als in vorige eeuwen gebeurt dat met de schop (door vrijwilligers), maar ook met een speciale graafmachine. De kantelbare graafbak volgt daarbij het bodemreliëf, waardoor het plaggen van de heide niet tot egalisatie van de ondergrond leidt.

Akkerbeheer

Een karakteristiek element in het Gooise landschap zijn de engen. Deze historische bouwlandjes op de schrale zandgrond bestaan nog altijd uit kleine kavels met veel boomsingels en bosjes. Een aantal akkertjes maakt deel uit van het Goois Natuurreservaat. Voor een deel zijn deze in eigen beheer en voor het overige worden deze onder stringente voorwaarden verpacht aan akkerbouwers. Op de akkers in eigen beheer in de *Naarder Eng* heeft boekweit en zomerrogge gestaan. Ook stond

er lupine, die na de bloei als groenbemester werd ondergeploegd voor de verbouw van winterrogge. Op een aantal akkers zijn zonnebloemen gezaaid, die ook na de bloei blijven staan om met hun zaden als wintervoer te dienen voor vogels.

Een bijzondere gebruiker van de eigendommen in de *Laarder Eng* is de Stichting Oude Landbouwgewassen. Zij heeft in 2002 op een zestal akkers in Laren haver, winterrogge, zonnebloemen en mosterdzaad verbouwd, en op een klein gedeelte ook tabak.

Bosbeheer

Al jaren werkt de stichting aan de omvorming van voormalige productiebossen tot meer natuurlijke bossen. Dat wil zeggen: meer ruimte voor inheemse bomen en struiken, meer variatie in leeftijd en een groter aandeel dood hout. Het omvormingsbeheer begint met een dunning van het bos zodat meer zonlicht de grond kan bereiken. Dat stimuleert de opslag van bomen, wat noodzakelijk is voor de verjonging van het bos en de ontwikkeling van een rijke ondergroei van struiken en kruiden. Ook in 2002 is op diverse plaatsen natuurtechnische maatregelen genomen. Zo zijn op diverse plaatsen open plekken gemaakt met een doorsnede van 1,5 tot 2 maal de boomhoogte.

Een boomsoort die veel beheerinspanning vergt is de Amerikaanse vogelkers (ook wel prunus genoemd, al zijn er meer soorten prunus, waaronder gewone vogelkers, zoete kers en pruim). De Amerikaanse vogelkers is namelijk zo succesvol op de zandgronden, zeker in het Gooi, dat dit ten koste gaat van de inlandse flora. Amerikaanse vogelkers duikt vaak als eerste op in open plekken in het bos. Het dichte bladerdek hindert vervolgens de groei van bijvoorbeeld lijsterbes en berk. Ook in de verbossing van het open veld, zoals heidevelden, gaat de Amerikaanse vogelkers voor. Daarbij vormt de soort massaal struiken.

In het voorjaar ijzelde het op een gegeven moment zo zwaar, dat er heel veel boomtakken bezweken, met name van grove dennen. Op veel plaatsen hingen afgebroken takken boven wandel-, fiets- en ruiterspaden. Het heeft weken werk gekost om deze takken, veelal met behulp van een hoogwerker van een aannemer, te verwijderen. Op de meeste plaatsen zijn de takken in het bos achtergebleven.

...van noord naar zuid en van west naar oost.

Naarder Eng & Oostdijk (beide gemeente Naarden)

Voor de omvorming naar een meer natuurlijk bos zijn in bosvakken met douglasspar dunningen uitgevoerd. Inlandse loofbomen werden daarbij vrijgesteld.

Nabij de Eukenberg en op het uitzichtpunt in het Magdalenabos is Amerikaanse vogelkers tot op de grond afgezet.

De Nationale Boomfeestdag, die op 20 maart viel, is ook in het Goois Natuurreservaat gevierd. Op een perceel van de Naarder Eng hebben leerlingen van de Van der Brughenschool te Huizen ongeveer 300 eiken, vuilboompjes en lijsterbesboompjes geplant. Bovendien zijn aan de kruising van de Oud Huizerweg met de Oud Naarderweg 8 linden geplant om uit te groeien tot fraaie laanbomen.

Limitische Heide, Nieuw Bussummerheide, Vliegheide, Luchtkasteel & Ericaterrein (alle gemeente Huizen)

In de terreinen zijn de benodigde voorbereidingen getroffen voor de begrazing. De veekeringen zijn geplaatst, met doorgangen voor bezoekers en verkeer, en de drinkplaatsen voor de grazers zijn aangelegd. In de *Langerhuizenweg* zijn veeroosters gemaakt, en naast de weg zijn met landbouwhekken doorgangen gemaakt voor koetsiers. Net als elders bij koetsiersdoorgangen in begraaide delen van het Goois Natuurreservaat moet er voor de veiligheid een slot op het hek (alle koetsiers hebben hiervoor een sleutel). Omdat de *Langerhuizenweg* een openbare weg is, is voor de 'afsluiting' een gemeentelijk verkeersbesluit noodzakelijk. In afwachting hiervan konden nog geen dieren worden ingeschaard.

Begin jaren '90 werd op de *Limitische Heide* een populatie zandhagedissen ontdekt. Het is de enige plek in het Gooi waar deze soort nog voorkomt. Om de leefomstandigheden voor deze dieren te verbeteren, in de hoop dat de populatie toeneemt en de soort zich verbreedt naar andere natuurterreinen, is een aantal maatregelen uitgevoerd. Door het Landschapsbeheer Noord-Holland zijn drieëntwintig ei-afzetplekken gemaakt door aan de zonzijde van grote heidestruiken tot op het kale zand te plaggen. Ook zijn twee geschikte leefplekken, het heideveld en een stuifzand, met elkaar verbonden door bomen te verwijderen. Het uitslepen werd gedaan met een trekpaard.

Het *Ericaterrein* is een bos van de gemeente Huizen dat met ingang van 2002 door de stichting beheerd wordt. De naam herinnert aan een landhuis dat aan het voormalige heideveld heeft gestaan. Het bos maakt deel uit van de begrazingseenheid Nieuw Bussummerheide en grenst aan de voormalige akker Luchtkasteel.

Vanuit het bos proberen jaarlijks padden, kikkers en salamanders de Naarderstraat over te steken op zoek naar een geschikte voortplantingsplaats. Die vinden ze in tuinvijvers aan de overzijde en in de zanderijsloten achter de Limitische Heide. Om het aantal verkeersslachtoffers onder de amfibieën terug te dringen is een 400 meter lang scherm langs het bos geplaatst. In de periode maart-mei worden de dieren met valemmsers gevangen en naar de Limitische Heide gebracht.

In een bosstrook langs de *Nieuw Bussummerheide* is Amerikaanse vogelkers verwijderd.

IJzeren Veld, Bikbergen & Crailo (alle gemeente Huizen)

In het *IJzeren Veld* is het natuurtechnisch bosbeheer voortgezet. In 2002 zijn er drie open plekken gemaakt, waarvoor alleen naaldbomen (fijn- en douglasspar, grove en Corsicaanse den en lariks) zijn verwijderd. Een bijzonderheid was de over-

wintering (2002-2003) van een groepje witbandkruisbekken. Vogelaars uit het hele land probeerden een glimp van de vinken op te vangen. Het gebeurt dan ook niet vaak dat deze broedvogel uit Lapland zo ver afdwaalt.

Enige jaren terug is gekeken naar het opknappen van de *Trapjesberg* in het bosgebied Crailo. In 2002 is een aangepast ontwerp gemaakt dat de Trapjesberg weer aantrekkelijk maakt voor recreatie. Voor de realisatie zijn fondsen noodzakelijk.

De Beek, Reigerseiland (beide gemeente Naarden) & Oud Bussem (gemeente Huizen)

In het najaar was er een storm die overal in het land schade heeft aangericht. Ook in het Goois Natuurreservaat zijn toen op diverse plaatsen bomen omgewaaid, onder meer op de landgoederen. Daar betrof het een aantal 200 jaar oude bomen. Hier worden 'stormbomen' alleen opgeruimd als deze hinderlijk of gevaarlijk zijn, bijvoorbeeld als ze op paden en wegen liggen of alsnog dreigen om te vallen.

Huizer Eng (gemeente Huizen)

In het akkerrijke terrein is het reguliere beheer uitgevoerd.

Tafelbergheide (gemeenten Huizen en Blaricum), Blaricummerheide & Noorderheide (beide gemeente Blaricum)

Op de Tafelberg liggen diverse kuilen waar vroeger leem werd gewonnen. Door de bijzondere grondsaamenstelling en het microklimaat van de hellingen, komen hier zeldzame heidekruiden voor. De kuilen zijn vanwege de kwetsbare vegetatie niet toegankelijk voor bezoekers. De schapen en runderen die de heidevelden begrazen, worden 's winters in een aantal van deze kuilen toegelaten.

Vrijwilligers van Vereniging Nardinclant hebben in een vijftal leemkuilen gemaaid en geplagd. Hierdoor moeten de kuilen geschikt blijven als standplaats voor de bijzondere flora.

Blaricummer Eng met Groeve Oostermeent (gemeente Blaricum)

Voor de steilwand in de voormalige afgraving Groeve Oostermeent lagen enkele zanddepots. De heuveltjes zijn verwijderd om aanvliegroutes voor de oeverzwaluwen, die hier in de wand broeden, te

verbeteren. Bij het verwijderen van de zandhopen is tot net onder de grondwaterspiegel gegraven, waardoor het natuurgebied verrijkt is met een extra aantal natte plekken.

Cruysbergen (gemeente Bussum)

Er is een landschapsontwerp gemaakt voor een ecologische inrichting van de voormalige zanderij en landbouwgronden. Een belangrijk element in het plan is een zogeheten 'laarzenpad' dat het natuurontwikkelingsgebied ontsluit voor avontuurlijke wandelaars.

In 2002 zijn geen bijzondere beheermaatregelen uitgevoerd. Het grasland en het voormalige akkerland wordt in afwachting van toekomstige ontwikkelingen begraasd. Dat gebeurt deels met eigen Charolaisrunderen en Schotse hooglanders, en deels met dieren van een veehouder.

Fransche Kampheide (gemeente Bussum)

Op het westelijk deel van het heideveld is een bosje van 175 berken en 10 grove dennen verwijderd. De ingreep was noodzakelijk voor het behoud van de heide op deze plek. De goed ontwikkelde heidevegetatie dreigde namelijk verder te verbossen.

Minder ingrijpend en behorend tot het jaarlijkse werk is het verwijderen van zaailingen uit de heide. Zo hebben kinderen van een kamp op het recreatieterrein De Zandzee in de zomer een dagje dennetjes getrokken. Ook zijn van het terrein hopen met plagmateriaal verwijderd.

Spanderswoud & De Snip (beide gemeente Hilversum), De Fransche Kamp (gemeenten Bussum en Hilversum) & Kamphoeve (gemeente Bussum)

Als eerste fase in de omvorming tot een natuurbos zijn in het begin van 2002 dunningen uitgevoerd in voormalige bosbouwvakken met douglasspar, lariks en grove den.

De Vereniging Nardinclant heeft in het *Spanderswoud* maatregelen uitgevoerd voor een meer natuurlijke bosstructuur en een grotere soortenrijkdom. Op een aantal locaties hebben zijn groepen bomen omgetrokken om direct zonlicht op de bosgrond te krijgen. Zonlicht biedt een goed milieu voor kruiden en de opslag van inheemse struiken en loofbomen.

In de periode februari-april is langs de *Oude Meentweg* een scherm geplaatst om de oversteek van padden uit het bos te geleiden. Elk voorjaar trekken de dieren massaal naar de 's-Gravelandse Polder waar ze zich voortplanten. Vrijwilligers met emmers verzorgden een veilige oversteek voor 2.422 padden, 89 kikkers en 224 salamanders.

Langs de *Bussummergrintweg*, die tussen het Spanderwoud en het bosgebied De Snip doorloopt, zijn stobbenwanden aangelegd. De boomstobben zijn afkomstig van de gemeente Hilversum en zijn van nut voor de kleine dieren. De wanden sluiten aan op de faunagoten onder het wegdek, en geleiden de dieren zo naar deze veilige 'oversteekplaatsen'.

De naam De Snip is verbonden aan het heideveldje dat in het bos ligt en waarvandaan men uitzicht heeft op Zanderij Crailo. Gedurende vele jaren is hier handmatig geplagd voor behoud van de heidevegetatie. Het materiaal dat daarbij vrijkwam werd langs de bosrand gelegd. In 2002 zijn deze rillen afgevoerd en verwerkt in het grondlichaam voor de natuurbrug Zanderij Crailo.

In het najaar zijn op het kampeerterrain De Franse Kamp enkele omgewaaide bomen verwijderd.

Zanderij Crailo (gemeenten Bussum en Hilversum)

In het *westelijk deel* van de zanderij, het waterrijke natuurontwikkelingsgebied waar het kantoor van de stichting staat, grazen vier Schotse hooglanders. Gedurende enkele maanden werden zij bij hun werk geassisteerd door een groep lammeren. Het waren de rammen van het voorjaar 2002 die om inteelt te voorkomen weg moesten uit de schaapskudde van de Tafelberg- en Blaricummerheide.

Het tracé van de *Natuurbrug* is vrijgemaakt van obstakels.

Eind augustus hebben vrijwilligers van Vereniging Nardinclant de schraalgraslandjes, *Kalkterreintjes* genaamd, gemaaid en gehooïd, zoals zij elk jaar doen. Ook hebben zij de bosrand wat teruggezet, om de zon meer ruimte te geven en de opslag van boompjes en struiken ongedaan te maken. Van beide graslandjes ligt een deel in het tracé van de *Natuurbrug*. Omdat daarmee een bijzondere vegetatie verloren dreigde te gaan, zijn de betreffende delen 'opgepakt' en naar het natuurontwikkelingsgebied aan de noordzijde *Natuurbrug* gebracht. Feitelijk zijn de zoden en de kalkrijke ondergrond afzonderlijk getransporteerd. In hetzelfde gebied tussen het spoor en *Naarderweg* leeft een populatie wijngaardslakken. In het tracé van de natuurbrug zijn er 81 gevonden. Deze werden naar het naastgelegen bos verplaatst.

Als onderdeel van de herinrichting van de *Sportvallei* is met de Vereniging Dierenasiel Crailo een grondruil voorbereid. Door deze ruil krijgt het asiel ruimte voor nieuwbouw en kan de ontsluitingsweg van de sportvallei worden omgelegd.

Op de plek waar het grondlichaam van de natuurbrug zal aansluiten op de helling naar de *Bussummerheide* moeten bomen verwijderd worden. Datzelfde staat ook te gebeuren op delen van de zanderijhelling richting *Bussum*. Met de herinrichting van de *Sportvallei* is namelijk overeengekomen dat de golfclub hier een aantal holes krijgt. De helling van de *Sportvallei* maakt deel uit van het beschermde natuurmonument *Bussummer- en Westerheide*, reden waarom de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij toestemming heeft gegeven voor de ingreep.

Bussummerheide, Westerveld (beide gemeenten Hilversum) & Westerheide (gemeenten Laren en Hilversum)

Diverse groepen vrijwilligers hebben opslag van bomen en struiken verwijderd. Op de heidevelden

is ook gemaaid en geplagd. De rand van het heideveld langs de bebouwing van Bussum is over de gehele lengte vrijgemaakt van bomen en struiken. Tevens werden hier de grasstroken langs de wandelpaden geplagd. Ook langs de rand van Laren, bij de Grintbank en restaurant La Place, zijn veel bomen en struiken verwijderd om het karakteristieke open heidelandschap te herstellen.

Het 395 hectare grote begrazingsgebied in het uitgestrekte heideterrein telde eind van het jaar 38 Schotse hooglanders.

Vermeldenswaardig is dat Rijkswaterstaat in 2002 begonnen is met een onderzoek naar mogelijkheden voor een ecoduct over de rijksweg A1. Dat ecoduct moet de centrale Gooise heidevelden weer verbinden met natuurterreinen als de Blaricummerheide ten noorden van de A1.

Acht jaar geleden is een oude waterkelder op het voormalige pompstation Westerveld geschikt gemaakt voor vleermuizen. Pas in 2002 kon worden vastgesteld dat er één vleermuis is ingetrokken. Misschien brengt hij/zij andere vleermuizen op een idee en wordt het onderkomen eindelijk goed benut.

Laarder Eng & Verspreide Laarder Engen (gemeente Laren)

Met een grondruil heeft de stichting meegewerkt aan de herinrichting door de gemeente Laren van het Sportpark Schuilkerkpad in de Laarder Eng. Daarbij werden diverse percelen akker- en bosgrond verkregen. Ter verbetering van het landschap zijn enkele oude afrasteringen opgeruimd en zijn bosranden aangeplant.

Mauvezand (gemeenten Blaricum en Laren) & Bosje van Six (gemeente Blaricum)

Op een zaterdag hebben omwonenden verboste gedeelten van het Mauvezand, een voormalig stuifzandgebied, weer open gemaakt. De versnipperde takken zijn afgevoerd en de bovengrond is door een aannemer 'getrommeld' om het zand te reinigen van plantenwortels. De buurtbewoners verzorgden zelf de schaft en kregen als dank voor gedane arbeid het hout mee voor de kachel thuis.

Zuiderheide (gemeente Laren) & De Lieberg (gemeente Eemnes)

Op 150 hectare heide en bos werd voor de tweede maal winterbegrazing toegepast met Gallowayrunderen van de Vereniging Natuurmonumenten. De donkere runderen komen uit het natuurgebied Naardermeer, waar het in de winterperiode te nat is voor deze dieren. In de winter van 2002-2003 ging het om 20 dieren.

Nabij 't Laer, het groepsverblijf van de stichting, is een veldje vochtige heide geplagd. Dit beheer begunstigt onder meer klokjesgentiaan, een kenmerkend plantje van de vochtige heide dat hier groeit. Langs de bebouwing van Hilversum, bij het *Kamrad*, hebben vrijwilligers Amerikaanse vogelkers verwijderd

Door circa 200 bomen te verwijderen, is een verbinding gemaakt tussen twee geïsoleerd gelegen heideveldjes aan de *Oude Postweg*, ten zuiden van theehuis 't *Bluk*.

De directe omgeving van theehuis 't *Bluk* is heringericht. Het oude parkeerterrein, waarop de auto's vanaf de heide zichtbaar waren, is opgeheven. Ingepast in het bosgebied achter het theehuis is nieuwe parkeergelegenheid gemaakt. De werkzaamheden worden afgerond in 2003.

Het terrein *De Lieberg* bestaat behalve uit bos ook uit een grasland dat, zoals elk jaar in de zomermaanden, voor het kinderkamp Agnes wordt gebruikt. Verborgen tussen de bomen ligt een openluchttheater uit de jaren dertig. Voor het tweede opeenvolgende jaar werd hier in de maanden juni en augustus een aantal kindervoorstellingen verzorgd.

Postiljon (gemeente Laren)

In het terrein is het reguliere beheer verricht dat in dit geval vooral bestond uit het verwijderen van Amerikaanse vogelkers. Vermeldenswaardig is dat dit terrein meer dan tien jaar de speciale zorg had van een aantal vrijwilligers. Door emigratie van de coördinator heeft de groep zich in 2002 opgeheven.

Laarder Wasmear (gemeenten Laren en Hilversum)

Het Laarder Wasmear gebied (62 hectare) is niet vrij toegankelijk en wordt begraaasd door zeven

Schotse hooglanders en vijf Charolaisrunderen. De *wateren* en oevergronden zijn door rioolwaterlozingen in het verleden zwaar verontreinigd geraakt. Het voornemen is de (water)bodem te saneren en het terrein in te richten voor ontwikkeling van natte natuur. In 2002 is onderzoek gedaan naar de ecologisch beste manier van saneren. Er volgt nog een onderzoek naar de grondwaterstromingen in het gebied. Wanneer de sanering zelf, de waterhuishoudkundige herinrichting en de daaropvolgende natuurontwikkeling kan aanvangen, is nog onduidelijk.

In het terrein zijn een aantal natte heideveldjes gemaaid voor de instandhouding van de diversiteit aan planten en dieren, waaronder klokjesgentiaan.

Anna's Hoeve (gemeente Laren en Hilversum)

Het *parkeerterrein* tegenover Castellum Novum (het voormalige partycentrum Anna's Hoeve) is opgeknapt. Met een bijdrage van de exploitant voor de aanplant van een bossingel is het parkeerterrein van het restaurant visueel afgeschermd van het parkeerterrein voor bezoekers van het terrein.

De vrijwilligers van de Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve hebben in het terrein veel beheerwerkzaamheden verricht, zoals het ruimen van zwerfvuil, verwijderen van bosopslag van de heide langs de A27, bestrijden van Amerikaanse vogelkers en andere voorkomende beheerwerkzaamheden. De vrijwilligers werden bij de beheerwerkzaamheden bijgestaan door leerlingen van de Nassauschool in Hilversum.

Monnikenberg (gemeente Hilversum)

De Monnikenberg is een landgoed dat sinds een paar jaar deel uitmaakt van het Goois Natuurreservaat. Op het landgoed ligt een 5,6 hectare groot *grasland*. Het weiland is voorzien van een nieuwe raster. Daarnaast zijn jonge laanbeuken vrijgesteld van spontane opslag van bomen en struiken. Hierdoor is de laan weer herkenbaar en is er vanaf het pad vrij zicht op het grasland. Midden in het grasland ligt het restant van de voormalige heideven Monnikenwater. Door een drietal bomen te verwijderen is het watertje weer in het zonlicht komen te liggen.

Vorbij het grasland, nog wat verder van het klooster Stad Gods, ligt een *akker*, waarvan de helft in

eigen beheer is. In 2002 hebben er zonnebloemen gestaan, wat door veel mensen werd gewaardeerd. De zonnebloemen zijn niet geoogst maar als wintervoorraad blijven staan voor de vogels.

Achter het klooster ligt een tuin met een keur aan boom- en struiksoorten. Hier is de spontane opslag van bomen en struiken verwijderd om de aangeplante exemplaren meer tot hun recht te laten komen. Ook zijn enkele omgewaaide bomen verwijderd, wandelpaden geschoond en is de vijver uitgebaggerd.

Horneboegse Heide, Hoogt van 't Kruis, Zonneheide & Zwarte Berg (alle gemeente Hilversum)

In afwachting van het begrazingsbeheer dat in het hele gebied zal worden ingevoerd (zie hiervoor onder Beheer algemeen) zijn sterk vergraste delen van de heide geplagd met een wendbare graafbak. Dat is met name gedaan langs het fietspad Bosdrift. Zo wordt voorkomen dat de runderen, die later worden ingeschaard, juist op deze grazige plek voedsel zoeken en zo fietsers en wandelaars in de weg lopen.

Ook is over een oppervlak van 65 hectare (bijna 80% van het terrein) Amerikaanse vogelkers uitgetrokken. Het open landschap van dit fraai glooiende heideveld is hiermee weer hersteld.

Op de geïsoleerd gelegen *Zonneheide* nabij de Noodweg ligt het Zonneheideven, dat bestaat uit drie plasjes. In 2002 is er in het waterrijke natuurgebiedje groot onderhoud gepleegd. In het ven leeft de kamsalamander, een soort van de Rode Lijst. Om het leefgebied van deze amfibie te verbeteren, zijn 48 bomen verwijderd. Zo kan de zon het water weer beschijnen en opwarmen. Bijkomend voordeel is dat het inwaaien van blad verminderd is, en het water zo helder en op diepte blijft. Het vrijgekomen materiaal is opgehoopt in de bosrand en kan nog

enkele jaren dienen als nestplaats voor ringslangen. Ook is een gedeelte uitgebaggerd en zijn de oevers verschaald door plaatselijk de vegetatie te plaggen en een strook riet te maaien.

Ter bescherming van het kwetsbare gebiedje is om het hele Zonneheideven een nieuwe raster op eiken palen gezet.

Op de grens van het bosgebied de Zwarte Berg en het landgoedbos Einde Gooi (Natuurmonumenten) ligt de druk bereden Noodweg met een paar dassentunnels. Op twee plaatsen is de toegang tot de buizen verruimd door bomen te verwijderen.

Laapersveld, Laapersbos & Dassenveld (alle gemeente Hilversum)

Door het bedrijf Railinfrabeheer zijn twee dassentunnels onder het spoor geperst. Via deze buizen kunnen dassen, maar ook andere dieren, zich verplaatsen. De ene tunnel ligt tussen het *Laapersveld* aan de westzijde en de *Laapersheide* aan de oostzijde. De ander dassentunnel ligt wat zuidelijker en verbindt het *Laapersbos* met de bosgebieden langs de rijksweg A27. In het *Laapersbos* zijn dunningen uitgevoerd voor een natuurlijker bos. Op het *Laapersveld* is 5 hectare vrijgemaakt van Amerikaanse vogelkers.

In het *Dassenveld*, een akker in de voet van de Gooise stuwwallen nabij Hollandsche Rading, is de amfibieënpoel opgeknapt. Zoals elk jaar heeft er ook in 2002 maïs op het veld gestaan om de dassen en overwinterende vogels van voedsel te voorzien.

Met de dassenpopulatie in de regio gaat het goed. Aanvankelijk kwam de das alleen voor op het landgoed Einde Gooi (Natuurmonumenten), maar in de loop der jaren is de populatie gegroeid. Dat is mede dankzij de tunnels die door Rijkswaterstaat, Railinfrabeheer, Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat onder wegen en spoorlijn zijn aangelegd. Het verspreidingsgebied heeft zich uitgebreid tot de hele regio Hollandsche Rading - Maartensdijk. Verspreid over circa 80 burchten en

andere ondergrondse ruimten wonen er 13 families met in totaal 50 tot 60 dieren.

Laapersheide (gemeente Hilversum)

In het open terrein zijn vergraste delen van de heide geplagd door werknemers van Nike Europe. Ook hebben zij boomopslag afgezaagd.

In de beboste delen van het terrein zijn dunningen uitgevoerd. Dit is de eerste fase van natuurtechnisch bosbeheer, dat gericht is op een diversiteit aan bomensoorten en de ontwikkeling van een rijke ondergoei. Later zullen nog andere technieken worden toegepast, zoals het maken van open plekken voor bosverjonging.

Huydecopersbos & overhoeken tegen A27 (alle gemeente Hilversum)

In de natuurgebieden is het reguliere beheer gericht.

De Zuid & Hilversums Wasmeer (beide gemeente Hilversum)

Inclusief het Hilversums Wasmeer wordt 120 hectare van het terrein begraaasd door negen Schotse hooglanders. Op de oevers van het *Hilversums Wasmeer* zijn door vrijwilligers enkele dennen omgetrokken. Hiermee wordt de kunstmatige structuur van de oude bosaanplant doorbroken.

In het uitgestrekte bosgebied De Zuid zijn diverse voormalige bosbouwvakken gedund, op de ene plek wat meer dan op de andere. Later zullen op deze locaties meer ingrepen worden uitgevoerd, met de bedoeling de ontwikkeling van een natuurlijk bos te stimuleren. In het bos en in de directe omgeving van het uitzichtpunt op de oever is Amerikaanse vogelkers machinaal met wortel en tak verwijderd. De komende jaren wordt gevolgd of deze maatregel afdoende resultaat heeft.

In het begrazingsgebied ligt een amfibieënpoel (De Laporte-poel). Om bij het grondwater te komen is indertijd diep gegraven. De runderen gebruiken de poel om te drinken, maar vertrappen daarbij de ondergrond, waardoor de poel bij een lage grondwaterstand alleen modder bevat. In 2002 is een raster geplaatst dat moet voorkomen dat de grazers het water onbruikbaar maken voor amfibieën. Tevens zijn opgaande bomen verwijderd om het water meer zonnearmte te laten ontvangen.

Wegen

In het Goois Natuurreservaat liggen diverse onverharde wegen. In 2002 zijn alle zandwegen van diepe sporen ontdaan door de gaten te vullen en door het inzetten van een wegenschaaf.

Ruiterpaden

In 2002 zijn de bomen langs alle ruiterpaden in het reservaat opgesnoeid om paard en ruiter ongehinderde doorgang te geven. De omvangrijke klus wordt niet elk jaar uitgevoerd. Gebruikelijk is dat jaarlijks enkele trajecten onder handen worden genomen. In het terrein de Hoorneboegse Heide verkeerde een ruiterpad in zo'n slechte staat dat een gedeelte moest worden verlegd.

Fietspaden

In de Naarder Eng is een bestaand fietspad langs de Fazantweg doorgetrokken naar de Schapendrift. Buurtbewoners hadden hierom verzocht om de fietsers zo te scheiden van het gemotoriseerd verkeer.

Bij het jaarlijkse onderhoud van de fietspaden door de Rijwielpadenvereniging Gooi en Eemland is voor het eerst geen gebruik meer gemaakt van schelpenverharding. Dit materiaal is moeilijk verkrijgbaar en daardoor duur geworden. In 2002 zijn delen van fietspaden opgeknapt met Grauwacke: een uit Duitsland afkomstig breuksteen.

Voetpaden

Voor het onderhoud van de wandelpaden in het Goois Natuurreservaat is het reguliere werk ver-

richt. In Crailo en Bikbergen is dat wat grondiger gedaan. Hier is over grote afstanden de aanwezige laag modder en strooisel afgeschoven.

Dagrecreatieterreinen, zitbanken

Bij de visvijver in het terrein Anna's Hoeve is een zitbank geplaatst. De trimbaan in het bosgebied Kamphoeve, bereikbaar vanaf de Fransche Kampweg, is in 2002 opgeknapt.

Gebouwen

Er is sprake van bedrijfsgebouwen en dienstwoningen. De laatste staan verspreid in het Gooi en worden door regiobeheerders en boswachters bewoond. Zo kunnen zij snel in de verschillende natuurterreinen zijn. Aan alle dienstwoningen is klein onderhoud verricht en is de buitenboel geschilderd. Eén woning is voorzien van een dakkapel en een nieuwe buitenberging.

Eén van de bedrijfsgebouwen is het kantoor van de stichting in Zanderij Crailo. Om meer kantoorruimte te krijgen en de inpandige werkplaats naar de naastgelegen kapschuur te verplaatsen, is een uitbreidingsplan uitgewerkt en zijn vergunningen voor een verbouwing aangevraagd.

Statuten

In 2002 zijn de statuten op één punt gewijzigd. Door de inwerkingtreding van de Wet Dualisering Gemeentebestuur dreigde er een beperking in de mogelijkheden voor participanten om bestuursleden af te vaardigen. In de oorspronkelijke statuten stond dat gemeenteraadsleden, waaronder burgemeester en wethouders, kunnen toetreden. De nieuwe wet stelt dat wethouders geen lid zijn van de gemeenteraad. Evenzo maken de gedeputeerde staten van de provincie geen deel meer uit van de provinciale staten. Door een tekstwijziging in de statuten blijft het echter mogelijk om behalve raadsleden en statenleden ook wethouders en gedeputeerden te benoemen.

Werkorganisatie**Functies**

Als gevolg van het bestuursbesluit in 2001 om per 2002 twee extra formatieplaatsen voor boswachters te realiseren, ontstonden twee vacatures. Deze werden in de loop van het jaar vervuld, op een halve formatieplaats na. Ook bleef eind van het jaar een volledige formatieplaats voor projectmedewerker vacant. Eind 2002 kende de stichting de volgende functies en fte's (fulltime-equivalent of volledige formatieplaats):

FUNCTIE	FTE
rentmeester	1,00
hoofd beleid & organisatie	1,00
managementassistent	1,00
secretariaatsmedewerker	1,45
coördinator communicatie	0,60
medewerker bedrijfsbureau en administratie	3,15
projectmedewerker	1,00
hoofd terreinbeheer	1,00
regiobeheerder	2,00
boswachter	6,00
medewerker comm. en vrijwilligerswerk	1,00
terreinmedewerker	7,00
TOTAAL	26,20

Rechtspositie

De rechtspositieregeling voor de medewerkers is in 2002 herzien. Deze 'vierde herziening' betreft een tekstuele wijziging die geen gevolgen heeft voor de materiële rechtspositie.

Kennisvergaring**Gegeven vergunningen**

Voor toegang tot de terreinen buiten de paden, anders dan de regels voor openstelling voorschrijven, is een vergunning van de beheerder nodig. Natuuronderzoekers vragen voor hun werkzaamheden dan ook vrijwel altijd een vergunning aan. Op verzoek zijn in 2002 de volgende onderzoeksvergunningen afgegeven:

- bodemdieren en strooisel VUA, Spanderswoud
- inventarisatie boommarker - Wijsman
- korstmossen - leden Bryologische en Lichenologische Werkgroep van de KNNV, Laarder Wasmeer en Zuiderheide
- natuurinventarisatie - leden IVN, Laarder Wasmeer
- natuurontwikkeling - leden KNNV afdeling Gooi Zanderij Crailo
- nestkasten en broedvogels - leden Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, diverse terreinen
- paddestoelen - Van Loon, Spanderswoud

Binnengekomen verslagen van onderzoeken in de terreinen

De stichting heeft een bibliotheek met divers materiaal over de natuurterreinen, onder andere met verslagen van liefhebbers die op meer of minder systematische wijze onderzoek doen in de terreinen van het Goois Natuurreservaat. Van deze categorie zijn in de loop van 2002 de volgende titels binnengekomen:

- Bosmieren in het Gooi (Vereniging Leefmilieu het Gooi, de Vechtstreek e.o.)
- Groeve Oostermeent. Verslag van oktober 1998 tot en met mei 2002 (C.J. Boot)
- Het Kommetje in Anna's Hoeve 2002. Inventarisatie van mossen en korstmossen (F. Stegehuis)
- Inventarisatielijsten 2001 bermen Bussummergrintweg (W. Briër)
- Inventarisatierapport sieralgen Zanderij Crailo 2001. Met natuurwaardeberekening. (J. Meesters)

- Mossen en korstmossenonderzoek januari 2001 Maartendijkseweg (F. Stegehuis)
- Onderzoeksverslag 2002 betreffende de boom-marter in het Goois Natuurreservaat (H.J.W. Wijsman)
- Op 11 juli 2002 aan de rand en in het Sphagnum bij het Hilversums Wasmeer aan de oostzijde aangetroffen desmidiaceeën (J. Meesters)
- Overzicht van losse waarnemingen op de stuifzanden in het Gooi (Anoniem)
- Verslag van waarnemingen op de Hoorneboegse Heide, Uilenbergjes en Zonneheide van het Goois Natuurreservaat in het jaar 2000 (W. Briër)
- Voor de Zanderij nieuwe insectensoorten (R. Troelstra)
- Zanderij-Crailo Hilversum inventarisatieverslag 2001 met addendum (KNNV afd. Gooi)

Cursussen en opleidingen

Medewerkers van de stichting hebben de volgende cursussen gedaan:

- Controle Sportvisserij
- Herhaling brandbestrijding en ontruiming

- Basisopleiding bedrijfshulpverlener
- Voorlichtingsdagen nieuwe Flora en Faunawet

Werkbezoek

In september zijn alle medewerkers te gast geweest bij onze zusterorganisatie Het Utrechts Landschap. Er werd een bezoek gebracht aan de Blauwe Kamer, een natuurontwikkelingsgebied aan de voet van de Grebbeberg, aan het andere eind van de Heuvelrug. De Blauwe Kamer (genoemd naar een voormalige winput van kleurige klei) ligt buitendijks aan de Nederrijn. In 2003 zijn de medewerkers van Het Utrechts Landschap door het Goois Natuurreservaat uitgenodigd voor een tegenbezoek aan het noordelijk deel van de Heuvelrug.

Media

De regionale media besteden volop aandacht aan ontwikkelingen in het Goois Natuurreservaat of, meer in het algemeen, het Goois buitengebied. Vaak is dat op initiatief van de diverse redacties. Over diverse gebeurtenissen en nieuwsfeiten heeft de stichting persberichten laten uitgaan. Veertien gingen over evenementen en thema-excursies die interessant waren voor het publiek en acht persberichten kondigden werkzaamheden in de terreinen aan.

Om- en aanwonenden

Speciaal voor de omwonenden van de noordelijke heidevelden is een informatiebrief uitgegaan met uitleg over het aanstaande begrazingsbeheer van de terreinen.

Publieksevenementen

- Nationale Schoonmaakdag, diverse terreinen (16 maart)
- Nationale Boomfeestdag in de Naarder Eng (20 maart, voor leerlingen van de Van der Brughenschool te Huizen)
- Paaseieren zoeken bij de schaapskooi (1 april, 2e paasdag)
- Dauwtrappen (9 mei, hemelvaartsdag)
- Schaapscheerderfeest (1 juni)
- Landschappenwandeling (9 juni, 246 deelnemers)
- Goylant per fiets (zuidelijke route) in samenwerking met het dagblad de Gooi en Eemlander (15 september)
- Nationale Natuurwerkdag (2 november)
- Kerstsfeer in de schaapskooi (15 december) met medewerking van Goylants Kamerkoor en verhalenverteller Bart Schouten

Lezingen

De stichting heeft in 2002 meerdere lezingen ver-

zorgd. Enkele groepen zijn Antoniushof Bussum, Rijkswielpadenvereniging Gooi en Vechtstreek, Stichting Wilde Planten Blaricum, Stichting Heidehoek Laren/Eemnes, Passage Bussum, Alberdingh Thijmcollege en Vereniging van Verkeersdeskundigen.

Excursies

In het Goois Natuurreservaat worden excursies gegeven door natuurgidsen van het IVN en door boswachters van de stichting. In het niet vrij toegankelijke Laarder Wasmeer wordt elke eerste zondag van de maand onder begeleiding van IVN-gidsen (Laarder Wasmeergroep) en in samenwerking met de stichting een excursie verzorgd. In 2002 hebben 246 mensen hieraan deelgenomen. Op speciaal verzoek zijn ook nog 51 personen op andere momenten rondgeleid.

De boswachters verzorgden onder meer thema-excursies over:

- landgoederen (avondexcursie Oud Bussem, Crailo en De Beek)
- cultuurhistorie/archeologie (tweemaal Westerheide)
- omvormingsbeheer tot natuurbos (Spanderswoud)
- ecologische verbindingen in het landschap (Natuurbrug)
- reën kijken (Bussummer- en Westerheide)
- stuifzand (Zuiderheide)
- leemkuilflora (Tafelbergheide)
- begrazing door Schotse Hooglanders (Westerheide)

De IVN-natuurgidsen verzorgden excursies naar:

- Postiljonheide
- Laapersveld, -bos en -heide
- Spanderswoud en 's- Gravelandse landgoederen

De stichting heeft verder excursies verzorgd voor: KLM afdeling Milieu, ambtenaren gemeente Bussum, Universiteit van Amsterdam, personeelsvereniging gemeente Hilversum, dienst Stadsontwikkeling Hilversum, ambtenaren gemeente Naarden, Wellantcollege, deelnemers kinderfestival De Zandzee (Fransche Kampheide), kinderen vakantiecamp Agnes (De Lieberg) en leerlingen van diverse Gooise basisscholen (voorjaar, omgeving schaapskooi).

Presentatie

De stichting heeft een bijdrage verzorgd aan de Watermarkt van Stichting CNME die plaatsvond in het gemeentehuis van Hilversum. De bijdrage bestond uit een presentatie van de natuurontwikkeling in Zanderij Crailo.

Voor gebruik als informatiekraam in de terreinen heeft de stichting een soort schaftwagen. De informatiewagen wordt gebruikt als onderkomen voor vrijwilligers die bij slecht weer terreinbeheer doen. Ook op evenementen als de schaapscheerderdag en tijdens excursies wordt de informatiewagen ingezet. Leden van de Juniorkamer Groot Naerdinclant hebben de wagen in het voorjaar helemaal opnieuw in de verf gezet, waardoor hij weer aantrekkelijk oogt en vele jaren meekan.

Website

Speciaal over de Natuurbrug is een website op internet ingericht. Vanaf de dag dat het startschot voor de bouw werd gegeven, is hier te lezen over de vorderingen en de achtergronden van de natuurbrug. Het is de bedoeling dat de website bezocht kan worden zolang de natuurbrug in aanbouw is.

't Laer

In het bosgebied van de Zuiderheide, nabij het Laarder Wasmeer en Anna's Hoeve, heeft de stichting een groepsverblijf voor veldwerk en natuureducatie, 't Laer geheten. Het gebouw biedt onderdak aan groepen die handmatig werk verrichten in het beheer van de natuurterreinen, of die een programma voor natuureducatie of veldonderzoek doen. De stichting wil op deze wijze met name scholieren bij de natuurbescherming betrekken, wat op termijn de

beste garantie is voor behoud van de natuurgebieden. De groepen worden veelal begeleid door IVN-natuurgidsen. Aan dit educatieve programma werd deelgenomen door 22 groepen met in totaal 510 leerlingen.

In 2002 is een start gemaakt met het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal waaronder de zogeheten 'ontdekvestjes' waarmee kinderen op onderzoek uit kunnen gaan.

Verder hebben verschillende 'groene' groepen, zoals het IVN, de vogelwerkgroep, de roofvogelwerkgroep, NJN en het WNF (Rangers), van 't Laer gebruik gemaakt voor onder meer lezingen, cursussen en vergaderingen.

In 2002 hebben 37 (school)groepen van 't Laer gebruikgemaakt. In totaal hing het om 1.291 leerlingen die goed waren voor 81 overnachtingen.

Schaapskooi

De schaapskooi op de Blaricummerheide is een veel bezochte locatie tijdens uitjes in het Goois Natuurreservaat. Elke dag zijn er natuurlijk de activiteiten van de schaapskudde, maar op de zondagen zijn bezoekers speciaal welkom. Informatiepanelen geven dan, met toelichting van IVN-natuurgidsen, uitleg over een diversiteit aan onderwerpen, elke maand een ander. Elke laatste zondag van de maand is er knutselen voor de kleine kinderen. In 2002 is aandacht geven aan stenen, overwinteren, padden, voorjaar/lammetjes, vogels van de heide, insecten van de heide, mossen en grassen, bijen, Schotse hooglanders en schapen, paddestoelen, Halloween/Sint Maarten en de jaargetijden.

Op uitnodiging hebben 22 Gooise basisscholen met 32 bovenbouwgroepen de schaapskooi bezocht voor een praktijkles natuuronderwijs. Op deze wijze hebben 759 leerlingen van basisscholen de schapen en lammeren gezien. Aan de hand van een aantal opdrachten hebben zij het heidelandschap bekeken en verkend.

Biotopia

In de periode april-oktober huisvestte de Haarlemmermeer de tienjaarlijkse Internationale Tuinbouwtentoonstelling Floriade 2002. Het Goois Natuurreservaat heeft daaraan een bijdrage geleverd. In samenwerking met de zusterorganisaties als de Vereniging Natuurmonumenten en De Landschappen, en met steun van de Nationale Postcode Loterij, werd een paviljoen ingericht. Het bijzonder vormgegeven bouwwerk, dat door de wanden van zeildoek oogde als een tent, had de naam Biotopia. Met een wandeling door het paviljoen kregen bezoekers antwoord op de vraag "Wat maakt de wereld zo uniek?" (antwoord: de biologische diversiteit).

Begunstigers

Speciaal om de begunstigers en bedrijfsdonateurs te informeren over onderwerpen die samenhangen met het Goois Natuurreservaat, wordt vier keer per jaar een nieuwsbrief uitgegeven. De oplage is 9.000 want ook de relaties ontvangen de nieuwsbrief. Met ingang van het tweede kwartaal is de nieuwsbrief uitgebreid tot 4 pagina's A3 en verschijnt hij geheel nieuw vormgegeven in kleur.

Begunstigers konden bij de stichting met korting toegangskaarten voor de Floriade krijgen. De belangstelling was overweldigend: 2.200 kaarten werden er verkocht. Meer kaarten kreeg de stichting niet toegewezen, anders was het aantal nog hoger geweest.

Een deel van de begunstigers is tevens adoptant van de Drentse heideschape en de Schotse hooglanders die in een aantal terreinen grazen. Speciaal voor hen was er een inlooppiddag in de schaapskooi op de Blaricummerheide. Daar werden ze ontvangen door de voorlichter en een boswachter.

Relaties

De stichting onderhoudt nauwe contacten met de volgende organisaties:

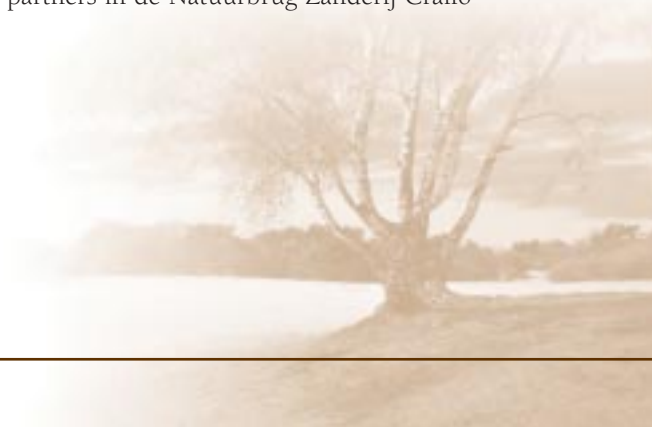
- Bosgroep midden Nederland
- Initiatiefgroep en contactgroep Noord-Holland Natuurlijk
- Milieufederatie Noord-Holland
- Platform Verbinden en Ontsnippen
- Vereniging Politie en Milieubescherming
- Werkgemeenschap Landschapsecologisch Onderzoek (WLO)

De stichting is door haar rentmeester vertegenwoordigd in:

- Stichting Steun Gooisch Natuurreservaat
- Stichting Coördinatie Natuur- en Milieueducatie Gooi en Vechtstreek (CNME)
- Rijwielpadenvereniging Gooi- en Eemland

Daarnaast heeft de stichting in 2002 behalve met de participanten en andere overheden structureel of met regelmaat overleg gehad met de volgende organisaties:

- Landschapsbeheer Noord-Holland
- Natuurbeheerdersoverleg Noord-Holland
- Natuur en Milieufederatie Utrecht
- Staatsbosbeheer Noord-Holland
- Staatsbosbeheer Utrecht
- Stichting Behoud Gooise Heide
- Het Noord-Hollands Landschap
- Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek
- Stichting tot Behoud en Beheer van de Fransche Kamp
- Vereniging Leefmilieu het Gooi en de Vechtstreek e.o.
- Vereniging Natuurmonumenten
- Vereniging tot Behoud van Anna's Hoeve e.o.
- Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie (IVN) Gooi e.o.
- Vereniging Vrienden van het Gooi
- Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
- Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant
- de partners in de Natuurbrug Zanderij Crailo

Voor het werk van Stichting Gooisch Natuurreservaat wordt gebruik gemaakt van drie geldstromen:

- bijdragen van de participanten
- subsidies voor het beheer en de inrichting van de terreinen
- giften van particulieren, bedrijven en fondsen

Ontvangen subsidies

Stichting Gooisch Natuurreservaat ontvangt als terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie subsidie van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Dat gebeurt volgens de regeling Natuurbeheer 2000, ook wel Programma Beheer genoemd. Het is dit geld dat sinds 2001 samen met de bijdragen van de participanten de financiële basis vormt voor het dagelijkse beheer van de natuurterreinen.

De hoogte van de subsidie volgens Programma Beheer is afhankelijk van het soort natuur dat wordt beheerd. Er bestaan verschillende 'natuurdoeltypen' waar de beheerder subsidie voor kan aanvragen, bijvoorbeeld droge heide, halfnatuurlijk grasland en bos met verhoogde natuurwaarde. Ook de aanwezigheid en het beheer van recreatievoorzieningen zijn bepalend voor de hoogte van de subsidie. De feitelijke vaststelling van de subsidie vindt achteraf plaats, na een periode van zes jaar, en is afhankelijk van de op dat moment daadwerkelijk aanwezige natuurwaarde. De beheerder moet daarvoor periodiek aangeven welke van de vastgestelde 'meetsoorten' planten er per natuurdoeltype in een terrein voorkomt. De ontwikkeling van de vegetatie moet dus nauwlettend worden gevolgd, ofwel gemonitord.

De aankoop van natuurterrein wordt gewoonlijk volledig met overheidsgeld gefinancierd. Rijk en provincie betalen elk de helft van de verwervingskosten. In september 2002 stelde de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij echter per direct een aankoopstop in, welke volgens de aankondiging tot eind 2003 geldt.

Voor het Goois Natuurreservaat is in 2002 tevens gebruikgemaakt van de volgende subsidies:

- Fonds Natuur en Landschapsbescherming van de provincie (aanleg twee dassentunnels onder de Noodweg in Hilversum in de winter van 2001-2002)

- Deelverordening Openlucht recreatie Noord-Holland (doortrekken fietspad Fazantweg in Naarden)
- Algemene subsidieverordening Noord-Holland (aanleg faunapassages in 2003 tussen de natuurgebieden Limitische Heide, Nieuw Bussummerheide, Vliegheide, Luchtkasteel, Bikbergen en IJzeren Veld)
- Regeling Dierlijke EG-premies (voor de schapen, zoogkoeien en mannelijke runderen in de begrazingsgebieden)
- Regeling EG-Steunverlening Akkerbouwgewassen (voor de verbouw van granen op de enen)

Giften

Alle gelden die door particulieren en private instellingen beschikbaar worden gesteld voor het Goois Natuurreservaat, worden ontvangen door de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. Deze stichting heeft tot taak fondsen te werven en te beheren voor de financiering van bijzondere projecten.

Bijzondere projecten die door de Stichting Steun Goois Natuurreservaat zijn (mede) gefinancierd, betreffen ondermeer:

- de aanleg van de Natuurbrug Zanderij Crailo
- de inrichting van de internetsite www.natuurbrug.nl
- voorbereiding natuurontwikkeling Cruysbergen en opknappbeurt Trapjesberg
- verbetering leefgebied zandhagedis op Limitische Heide en herstel Zonneheideven
- herstelmaatregelen landschap Laarder Eng en landgoed Monnikenberg
- opknappen ruiterspaden en verscheidene dagrecreatieterreinen
- inrichten informatieschuur bij Natuurbrug en verzorging van folders en website

- inventarisatie toestand archeologische monumenten
- ondersteuning van divers vrijwilligerswerk in de terreinen

Giftgevers

Ook in 2002 hebben weer velen een gift gedaan:

- ASN-bank (€ 2.500,-)
- een bedrijf dat anoniem wil blijven (€ 500,-)
- circa 200 begunstigers die tot € 200,- extra geld overmaakten voor een Floriade-kaartje (€ 3.000,-)
- 132 personen en instellingen die een incidentele gift deden, waaronder € 250,- van een particulier
- Stichting De Leeuwenberg in Naarden (€ 4.000,-)
- PWN schonk drie waterbakken inclusief aansluiting t.b.v. de wisselbegrazing op de noordelijke heide

Een belangrijke giftgever is de Nationale Postcode Loterij. Het Goois Natuurreservaat heeft de status van vaste beneficiant en wordt daarom structureel gesteund. De hoogte van het bedrag wordt jaarlijks vastgesteld en is afhankelijk van de loterijopbrengst. In 2002 ging het in totaal om 2,27 miljoen euro (5 miljoen gulden), waarvan 60% bestemd was voor de realisatie van de Natuurbrug.

Ook uit het VSBfonds is een flinke bijdrage (€ 450.000,-) ontvangen voor de aanleg van de Natuurbrug. Deze gift was tevens bestemd voor de inrichting van het betreffende terrein voor zowel natuurontwikkeling als voor recreatie.

Begunstigers

Eind 2002 telde het Goois Natuurreservaat 6.329 betalende begunstigers en 278 'begunstigers voor het leven'.

Met ingang van 2002 kent het Goois natuurreservaat ook bedrijfsdonateurs. Een eerste wervingsactie leverde de volgende bedrijven op:

- Arcadis Ruimtelijke Ordening te Hoofddorp
- Grondbalans BV te Broek op Langedijk
- Gebroeders Hogenbirk Groep BV te Laren
- Nike Europe BV te Hilversum
- Quest International te Naarden
- Vinkova BV te Naarden
- Notariskantoor Smit & Delen te Baarn

Adoptanten en lijfrentebegunstigers

Het is mogelijk om adoptant te worden van een schaap of een Schotse hooglander. In 2002 waren er ongeveer 160 adoptanten. De gelden worden geheel besteed aan de verzorging van de grazers in de terreinen.

Een bijzondere groep begunstigers zijn mensen die met een lijfrentepolis het Goois Natuurreservaat begunstigen. Deze vorm van schenken levert voor de schenker een belastingvoordeel op.

De mensen van het Goois Natuurreservaat

Bestuur

In de loop van het jaar zijn, voornamelijk door de gemeenteraadsverkiezingen, de volgende bestuursleden afgetreden:

- mw. H.M.A. Borstlap-van den Bosch, vanaf 2001 plaatsvervangend bestuurslid namens Hilversum
- mw. A.A.E. Goijert, plaatsvervangend lid namens de provincie
- drs. J.B. Goring, plaatsvervangend bestuurslid namens Amsterdam
- mw. M.J.A. Van Hagen, vanaf 1998 plaatsvervangend bestuurslid namens Hilversum
- T.B. Halbertsma, bestuurslid namens Amsterdam
- drs. B. Heller, vanaf 1998 bestuurslid/secretaris namens Hilversum
- H.W. de Hollander, vanaf 1994 bestuurslid namens Naarden
- J. Kleine, vanaf 2000 plaatsvervangend bestuurslid namens Naarden
- J.J. Lahaye, vanaf 1999 plaatsvervangend bestuurslid namens Hilversum
- P.J.M. Sluiter, vanaf 1997 bestuurslid namens de provincie
- drs. H.J. Verdier, vervangend bestuurslid namens Huizen
- E.J. de Vries, plaatsvervangend lid namens Amsterdam
- W. Vrieze, vanaf 1998 bestuurslid namens Huizen
- mw. A. Zijlstra-van Galen, vanaf 1998 plaatsvervangend bestuurslid namens Hilversum
- drs. J.F.M. Zonneveld, vanaf 1990 bestuurslid namens Bussum, tevens vanaf 1998 waarnemer namens het Gewest Gooi en Vechtstreek

Al deze mensen hebben zich de afgelopen tijd als bestuurder ingezet voor het Goois Natuurreservaat, waarvoor hartelijk dank.

Eind 2002 was de bestuurssamenstelling als volgt:

participant	vertegenwoordiger bestuur	algemeen bestuur	dagelijks
Provincie			
Noord-Holland	1 mw. drs. M.A. Wildekamp J.J. Schipper	vz.vz. plv. lid	vz.vz. plv. lid
	2 P.J.M. Poelmann mr. ir. J. Bezemer	lid plv. lid	
	3 (vacature) drs. P.S. Visser	lid plv. lid	
	4 L.J.P. Mesman mw. A.L.M.G. de Jong	lid plv. lid	
gemeente Amsterdam	5 mw. V.M. Dalm M.J.A. Reuten	lid plv. lid	lid
	6 G.D. Weenink R. Jamari	lid plv. lid	plv. lid (5)
gemeente Blaricum	7 mr. J.G. Jorritsma mw. drs. W.H.C. Ton	lid plv. lid	lid plv. lid

participant	vertegenwoordiger bestuur	algemeen bestuur	dagelijks
gemeente Bussum			
	8 drs. W.J.M. Holthuisen drs. A.J. Gouka	lid + plv. vz. plv. lid	lid + plv. vz.
	9 mw. drs. I.G.G. de Lange drs. H. Schoon	lid plv. lid	plv. lid (8)
gemeente Hilversum			
	10 mw. H.C. Heerschop G.A. Karssenbergh	lid plv. lid	secr. plv. lid
	11 mw. J.A.E. van Olm-Koenen F.J.M. Klein	lid plv. lid	
	12 I. de Vries mw. J. van Wijngaarden-Bruinink	lid plv. lid	
	13 mw. M.C. van Oort K. Griffioen	lid plv. lid	
gemeente Huizen			
	14 mw. dr. W.H. Metz dr. J.F.M. Kolk	lid plv. lid	lid plv. lid
	15 mr. H van Amstel R. Schaap	lid plv. lid	
gemeente Laren			
	16 mw. A.M. de Groot-Kennis mw. J.C.M.J. Meulenkamp-van Dijk	lid plv. lid	lid plv. lid
gemeente Naarden			
	17 P.J. Veldman J.D. de Boer	lid plv. lid	lid plv. lid
OVERIG			
	drs. R.J. de Wit	erevoorzitter	
Gewest			
Gooi en Vechtstreek rentmeester*	drs. F.J.L. van Dulm ing. H. Korten	waarnemer ambt. secr.	waarnemer ambt. secr.

* De functie van rentmeester is vergelijkbaar met zowel die van directeur als van penningmeester. Omdat hij verantwoordelijk is voor de voorbereiding en de uitvoering van bestuursbesluiten fungeert de rentmeester in het bestuur als ambtelijk secretaris.

Biemans, W.J.E.M. (Ineke) - secretariaats-medewerker
 Blessing, B.M. (Ben) - regiobeheerder noord
 Borsboom, J.W. (Jan) - terreinmedewerker
 Broeke, B. (Ben) - boswachter
 Didden, J.M.Th. (John) - boswachter
 Erkelens, L. (Laura) van - managementassistent
 Griffioen, (A. (Age) - terreinmedewerker
 Griffioen, H.J.G. (Johan) - terreinmedewerker (veeverzorger)
 Hiep-Kerkhof, M.G. (Mirjam) de - boswachter
 Hulzink, P.G.M. (Poul) - hoofd terreinbeheer
 Kok, J.AA. (Joop) - terreinmedewerker
 Kooij, E. (Els) van de - medewerker bedrijfsbureau en (financiële) administratie
 Korten, H. (Henk) - rentmeester
 Kremer, G.G. (Gerrit) - regiobeheerder zuid
 Laar, F. (Fons) van - (assistent-)medewerker bedrijfsbureau en administratie
 Laar, W. (Willem) van - terreinmedewerker
 Landsmeer, D. (Dick) - hoofd beleid & organisatie
 Meijer, J.V. (Jos) - boswachter
 Oevelen, E.C.A.van (Edwin) - medewerker communicatie
 Peters, A.J. (René) - boswachter
 Rossel, R.J. (Rob) - boswachter
 Ubbink, P.J. (Paul) - medewerker bedrijfsbureau en administratie
 Veenstra, P.M. (Pieter) - projectmedewerker
 Verboom, Y.M.G. (Yvonne) - secretariaatsmedewerker
 Visser, G.M. (Gerie) - terreinmedewerker
 Visser, J. (Joop) - terreinmedewerker
 Vlaanderen, J.P. (Jaap) - medewerker communicatie en vrijwilligerswerk

Ingeleend op basis van de Wet Inschakeling Werkzoekenden:

E.C.H. (Noor) van Heusden - onderzoeker voor Programma Beheer

Stagiairs

- R. van der Poel, Wellantcollege Naarden - algemeen terreinbeheer
- I. van der Horst, beroepsopleiding Bos- en natuurbeheer Apeldoorn - veeverzorging
- T. Majoor, Wellantcollege Naarden - algemeen terreinbeheer

Financiële Adviescommissie

Het bestuur wordt bijgestaan door een financiële

adviescommissie van ambtelijke vertegenwoordigers van de participanten. Eind 2002 bestond de commissie uit:

- Provincie Noord-Holland - mw. M. Wessel
- gemeente Amsterdam - E. Buijs
- gemeente Blaricum - vacature
- gemeente Bussum - W. Oosterhuis
- gemeente Hilversum - G.J. Roozeboom
- gemeente Huizen - P.E. van Rooy
- gemeente Laren - F. Kamphuis
- gemeente Naarden - A.P. Koks

Vrijwilligers

Vrijdag 13 december was er een middag voor de vrijwilligers van het Goois Natuurreservaat in de kelder van het klooster Stad Gods op het landgoed Monnikenberg. Bij de stichting werken verschillende groepen vrijwilligers. Op kantoor doen vrijwilligers klussen waar de medewerkers niet altijd aan toe komen. In de terreinen zijn diverse vrijwilligers actief. Dat kan een enkele dag zijn als leerling van een school of als medewerker van een bedrijf. Andere vrijwilligers in het terreinbeheer komen met regelmaat een dag werken, meestal in vaste groepjes. Een derde groep vrijwilligers doet onderzoek in de terreinen, zoals leden van KNNV afdeling Gooi.

Beheervrijwilligers

- Bussummerheidevrijwilligers. Elke donderdag. Tevens op Fransche Kampheide (openmaken verboste heide)
- Detox - Utrecht, wekelijks een dagdeel
- Jeugdwerkgroep van het IVN, verzorgde het educatieve programma bij het groepsverblijf 't Laer
- Laarder Wasmeergroep van het IVN, verzorgt elke eerste zondag van de maand een excursie in het betreffende gebied

- Mevrouw E. van Es, verwijdert afval uit het Spanderswoud
- Oude Loodsvrijwilligers, twee mensen die een werkloods van de stichting als uitvalsbasis gebruiken
- Postiljon-vrijwilligers. Met de emigratie van de voorman is de groep van vijf personen - allen 70-plus - uiteengevallen. Meer dan tien jaar hebben zij in het terrein onderhoudswerk gedaan
- Vereniging tot behoud van Anna's Hoeve e.o. voert divers beheerwerk uit en ruimt zwerfafval in het terrein
- Vereniging Nardinclant: handmatig beheer in Spanderswoud, op Kalkterreintjes in Zanderij Crailo, in leemkuilen op de Tafelbergheide
- Vogelwerkgroep Laarder Wasmeer (leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken), verzorgt maandelijks een vogelexcursie in het gebied
- Werkgroep Schaapskooi van het IVN, elke zondag educatief werk. Voor de tien IVN-natuurguiden betekende dit 5 tot 12 diensten gedurende het jaar

De volgende groepen hebben onder leiding van de medewerkers op diverse plaatsen, Holland en Van Gijzen Advocaten, Nike Europe BV, Kampeervereniging Parrewijn, Lions Gooiland, Sint Vitusschool, Instituut Werving en Selectie Politie, BAM, omwonenden Mauvezand en gemeente Huizen afdeling Onderwijs en Welzijn.

Op de Nationale Natuurwerkdag (2 november) waren er twee groepen werkzaam in het Goois Natuurreservaat. In de Huizer Eng verwijderde Scouting Flevo Amerikaanse vogelkers. De tweede locatie was in het bosgebied van de Zuiderheide, nabij het groepsverblijf 't Laer. Hier werkte een dertigtal mensen op een veldje met vochtige heide. Zij hadden zich individueel opgegeven voor het maaien en plaggen van de vegetatie.

Onderzoeksvrijwilligers

- Leden van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) - monitoring van de Zanderij Crailo
- Mevrouw E. van Loon - paddestoelen-inventarisatie in Kamphoeve en Spanderswoud
- De heer W. Briër - planten- en paddestoelen-inventarisaties
- De heer F. Stegehuis - planten- en korstmos-inventarisaties
- Leden van de Roofvogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken - inventarisatie en ringen van roofvogels
- Leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken - nestkastonderzoek
- De heren B. Walet, G.C.L. Vlamings en A. Boelsma - archeologische veldinventarisaties
- De heer J.J.W. Wijsman - inventarisatie boomarter

Kantoorvrijwilligers

- de heer N. Vendrig - archiefwerk
- mevrouw G. van Rijswijk - secretariaatswerk
- mevrouw L. Brandt - secretariaatswerk
- mevrouw B. Wedman-Brand - secretariaats- en archiefwerk
- de heer H. Schipper - waterpassing grondwerk, secretariaatswerk, inventarisatie en vastlegging per gemeente van fietspaden van de Rijkswielpaden Vereniging Gooi en Eemland

Grondoverdrachten

In 2002 werden geen percelen verkregen in erfpacht dan wel uit legaat. Wel werden de volgende percelen aangekocht en geruild:

gemeente	kadastrale aanduiding (sectie, nummer, deel)	oppervlak (hectare.aren.centiares)	betreft
AANKOOP			
Hilversum	M 3365	1.18.40	heischraalgrasland aan Kolhornseweg (Hoorneboegseheide)
Huizen	G 4533	0.01.60	bosgrond (Ericaterrein) Huizen
Huizen	B 6377 (1/6 deel)	1.34.40	bosgrond nabij tennispark in Huizer Eng
Huizen	B 1676, 1677, 7602 en 7603 (5/12 deel)	1.50.35	akkercomplex in Parrewijn (Huizer Eng)
Laren	A 5286	1.77.40	bosgrond aan Hilversumseweg (Westerheide)
Laren	A 5271 (deel)	1.19.60	bosgrond aan Hilversumseweg (Zuiderheide)
RUIL			
Huizen (verkregen)	B 7872	0.04.04	bosgrond (Nieuw-Bussummerheide)
Huizen (tegen)	B 7873	0.03.03	bosgrond (Nieuw-Bussummerheide)

